

Mariana PAVLENCU,

doctor în drept, lector universitar

al Catedrei „Drept public și securitate a frontierei” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Vitalie COSTIȘANU,

magistru în drept,

procuror în Procuratura municipiului Chișinău, oficiul Ciocana

TERORISMUL CIBERNETIC – PARTE COMPONENTĂ A TERORISMULUI CONTEMPORAN

„Cheia terorismului nu o reprezintă actul în sine, ci frica de acel act.”

Keith Olbermann

„Nu mai există pace, nu mai există război, ci doar terorism.”

John Richard Thackrah

Rezumat

În prezent trăim într-o societate interconectată. Rețelele de socializare aflate în plină expansiune virtuală reprezintă rezultatul utilizării, tot mai accentuate, a tehnologiilor revoluționare, care au dus la o schimbare semnificativă a societății, a modului în care percepem evenimentele care au loc în această societate, precum și a felului în care interacționăm unii cu ceilalți. Pe lângă aceste schimbări, evoluția spațiului virtual a condus la oferirea noilor posibilități de manifestare, prin diverse modalități, a terorismului contemporan. Pentru grupările teroriste, rețelele de socializare reprezintă adevărate platforme virtuale de comunicare, având o gamă largă de utilitate privind propagarea anumitor mesaje care au drept scop propaganda sau recrutarea de noi adepți.

Cuvinte-cheie: terorism, spațiu virtual, rețele virtuale de socializare, promovarea terorismului în spațiul virtual.

Summary

Today we live in an interconnected society. Social networks that are currently in full virtual expansion are representing the result of an increasingly usage of the revolutionary technologies that have led to a significant change of society, on how we perceive the events that are taking place in society and the way we interact with each other. In addition to these changes, the evolution of cyberspace has led and offered new possibilities of expression through various ways for the contemporary terrorism. For terrorist groups, these social networks represents true virtual platform for communication, having a wide range of utility regarding dissemination of certain messages which aim to propaganda or to the recruitment for new followers.

Keywords: terrorism, cyberspace, virtual social networks, promoting terrorism in cyberspace.

O agresiune de mare amploare împotriva statelor europene și pentru Republica Moldova este puțin probabilă. Însă există noi tipuri de amenințări, mai variate, mai puțin evidente și mai greu de prevăzut. Cea mai periculoasă dintre acestea este amenințarea teroristă. Terorismul ca pericol și amenințare la adresa securității (naționale, regionale și mondiale) s-a diversificat și a devenit global, iar riscurile adiacente lui sunt de natură politică, economică, socială, demografi-

că, ecologică etc. [1, p. 3]. Terorismul reprezintă o amenințare strategică, nu doar pentru Statele Unite ale Americii și pentru țările Uniunii Europene, ci și pentru Rusia, pentru China, pentru India și pentru foarte multe țări, inclusiv pentru Republica Moldova, angajate pe drumul modernizării economiei, informației, vieții sociale și culturii. Deși este dezavuat și atacat din toate părțile și prin toate mijloacele, terorismul dispune încă de resurse importante [2, p. 42], comunică prin rețele electronice și recurge la acțiuni din ce în ce mai violente. Mai mult, el se extinde la toate mediile și cuprinde aproape toate activitățile omenești, întrucât acest fenomen este antivaloare și vizează distrugerea caracterului eficient al oricărei activități progresiste.

Teoretic terorismul cibernetic (cyberterrorism) poate fi definit printr-o acțiune premeditată, motivată politic, prin care sunt atacate rețele de comunicații computerizate, sisteme de calcul, programe de calculator, precum și baze de date. Aceste atacuri pot produce prejudicii și implicite acte de violență împotriva unor ținte noncombatante. Aceste acte pot fi declarate terorism numai dacă sunt produse de agenți clandestini individuali sau afiliați în grupări sub naționale sau multi naționale. Terorismul cibernetic are la bază câteva obiective:

- preluarea controlului asupra unor rețele care reglează infrastructurile critice așa cum ar fi rețelele de aprovizionare cu apă, trafic aerian, cele energetice, rețelele militare, sistemul indicatoarelor de trafic, telecomunicațiile, sistemele financiare, etc.;

- preluarea controlului unor sisteme industriale și energetice;
- furtul de tehnologie, coduri-sursă, planuri de afaceri, proiecte și informații comerciale privilegiate sau secrete [11].

Terorismul contemporan are deja un caracter mondial. El se axează îndeosebi pe extremismul religios violent, pe extremismul politic și pe efectele deznădăcinării. Cauzele acestuia sunt complexe. Ele se află în dinamica crizelor economice, culturale și sociale, în politica de alienare a tinerilor (îndeosebi musulmani) care trăiesc în străinătate, în reacțiile virulente la influențele intrinseci pe care le exercită civilizația occidentală asupra zonelor încremenite în fantasmă și prejudecăți, în recrudescența anomiei sociale, criminalității și traficantilor.

De aici o dialectică perversă a intereselor lumii interlope și ale unor structuri predominant violente, generate de adâncirea faliilor strategice dintre lumea modernă și lumea rămasă în mizerie, subdezvoltare și neputință. Această lume chinută nu produce terorism, însă ciocnirea unora dintre entitățile ei cu interesele civilizației moderne generează și întrețin fenomenul terorist.

Amenințările teroriste sunt de mare actualitate. În următorul deceniu, ele nu vor dispărea, ci, dimpotrivă, este posibil să se diversifice și să se amplifice [3, p. 71]. Atacurile teroriste sunt și vor fi și în continuare atipice, lipsite de orice moralitate și în afara oricăror reguli ale păcii și războiului. Ele vor viza tot ceea ce este vulnerabil – state, guverne, instituții publice, organizații internaționale, aglomerări urbane și locuri publice, infrastructuri, rețele de comunicații, rețele Internet și, mai ales, oameni, inclusiv bătrâni și copii, întrucât unul dintre obiectivele cele mai importante ale terorismului este să creeze oroare, indignare, dezgust, panică, nesiguranță și frică.

Cu cât civilizația progresează, cu atât terorismul devine mai abject și mai înfricoșător. Terorismul nu este pur și simplu o trecere la limită, nici un exces al notei de nemulțumire și al spiritului protestatar. El se prezintă ca o patologie gravă, ca o boală cronică a omenirii, care se accentuează și se complică din ce în ce mai mult. De aceea lupta împotriva lui nu este și nu poate fi ușoară. Și aceasta nu neapărat pentru că teroriștii ar fi foarte puternici, ci pentru că ei sunt lipsiți de orice logică și de orice filosofie. Combaterea terorismului [4] nu poate ieși însă din legile și obiceiurile războiului și ale luptei armate și, de aceea, dificultățile unei astfel de confruntări vor fi totdeauna foarte mari.

Terorismul constituie o amenințare din ce în ce mai pronunțată la adresa păcii și securității, a ființei umane, a valorilor și a civilizației. Această amenințare este direct proporțională cu vulnerabilitățile societății moderne și evoluează pe măsură ce faliile se adâncesc, conflictele se amplifică și crizele se înmulțesc [5, p. 67].

Este posibil ca țara noastră să prezinte un interes deosebit pentru anumite rețele, organizații și grupări teroriste, în sensul că pe teritoriul acesteia, dată fiind o anumită structură a firmelor arabe și o prezență discretă și elevată, dar suficient de dispersată, a comunității musulmane, s-ar putea încerca să se constituie anumite elemente de rețea, de infrastructură, de logistică și chiar unele baze discrete de plecare la atac sau de instruire și de recuperare a teroriștilor, echipelor și unor mici grupuri.

Perspectiva evoluției fenomenului terorist în spațiul de interes pentru Republica Moldova trebuie să facă obiectul unor evaluări strategice pe măsură, astfel încât să fie găsite și aplicate la timp cele mai potrivite formule pentru descoperirea și combaterea rețelelor teroriste și prevenirea unor atacuri din partea acestora.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor și a internetului, rețelele de socializare au resimțit un număr din ce în ce mai mare de utilizatori care preferă să-și petreacă o perioadă de timp, din ce în ce mai lungă, pe aceste platforme virtuale. Procentul tot mai ridicat al persoanelor care apelează la internet în vederea accesării unor astfel de comunități virtuale au condus la dezvoltarea rețelei de socializare existente, dar și la apariția altora. Activitatea, din ce în ce mai crescută, în mediul virtual a fost sesizată de grupările teroriste contemporane, care au văzut în domeniul online o nouă modalitate prin intermediul căreia își pot îndeplini scopurile și obiectivele vizate.

Terorismul cibernetic este în stare să amenințe milioane de oameni, din cauza vulnerabilității computerelor militare în fața hackerilor, motiv pentru care se apreciază că această formă de terorism este mai periculoasă decât terorismul biologic ori cel chimic [6, p. 96].

Spațiul cibernetic ajunge să reprezinte o platformă confortabilă pentru pregătirea și efectuarea crimelor informatice, a actelor de terorism cibernetic și a altor acțiuni nocive, menite să afecteze, direct sau indirect, securitatea națională. Astfel, penetrarea sistemelor informaționale sau de comunicații electronice ale autorităților administrației publice și ale altor instituții și întreprinderi de stat sau private, în cadrul cărora se gestionează informație sensibilă, poate duce la compromiterea confidențialității, integrității sau disponibilității acestei informații și, prin urmare, la cauzarea prejudiciilor financiare sau de altă natură, inclusiv la afectarea

securității statului [7].

Internetul reprezintă o unealtă puternică prin intermediul căreia pot fi împărtășite și consolidate anumite idei sau atitudini. Prin utilizarea rețelei de socializare, utilizatorii din toate colțurile lumii au posibilitatea de a comunica, de a face schimb de informații sau de idei. Cu toate acestea, expansiunea mediului virtual concomitent cu creșterea gradului de activitate în social media au condus la apariția unor potențiale riscuri la adresa securității. În mediul virtual sunt prezente acele „colțuri întunecate” în care se găsesc anumite pagini web care reușesc să penetreze barierele de securitate și prin intermediul cărora organizațiile teroriste reușesc să atragă curiozitatea și să sporească vulnerabilitatea celor care le accesează. Pericolul cyber-terorismului provine și din aceea că pot fi trimiși viruși în calculatoarele ce deservește rețelele unor instituții militare [5, p. 46].

Organizațiile teroriste utilizează internetul și rețelele de socializare, de obicei, pentru a facilita spionajul, pentru a radicaliza și a recruta noi adepți, pentru a ataca anumite rețele de calculatoare, pentru a transmite anumite informații referitoare la „cum se creează” anumite dispozitive explozive improvizate sau pentru a furniza anumite informații referitoare la formarea și pregătirea viitorilor adepți în mediul online. Începând cu atacurile din 11 septembrie 2001 din Statele Unite, rețelele de socializare au fost asaltate în permanență de informații postate de diverse grupări teroriste care urmăreau, de cele mai multe ori, să ducă la bun sfârșit scopurile propuse.

Internetul a adus schimbări semnificative în societate, revoluționând modul de interacțiune dintre indivizi, simplificând felul în care aceștia pot comunica între ei fără ca acest proces să mai poată fi influențat de barierele spațiu și timp.

Vom afirma faptul că rețelele de socializare au apărut pentru a facilita comunicarea și informarea persoanelor, indiferent de locația acestora pe glob. Schimbul de opinii sau idei, ori dezbateră în domeniul virtual a unor chestiuni referitoare la unele evenimente sociale poate reprezenta un plus adus societății. Cu toate acestea, rețelele sociale online pot reprezenta o unealtă propice terorismului contemporan. Putem să subliniem faptul că prin intermediul internetului organizațiile teroriste pot avea acces și pot crea o legătură virtuală rapidă, fără a utiliza prea multe resurse logistice sau financiare, cu toți utilizatorii care au un cont pe rețeaua de socializare aleasă ca mijloc de comunicare. Odată aleasă, pe rețeaua de socializare sunt distribuite anumite informații sau ideologii care, în final, ar putea duce la radicalizarea unora dintre utilizatori [8, p. 162].

Din punctul de vedere al modului de acțiune al organizațiilor teroriste, unul dintre efectele expansiunii și dezvoltării rețelelor de socializare constă în schimbarea modului de comunicare online din cel unidirecțional în cel bidirecțional. Acest lucru se concretizează prin prezența capacităților interactive ce sunt asigurate prin camerele de chat, prin paginile sociale web sau chiar prin diverse pagini dedicate împărtășirii unor filmulețe video care prezintă efectele create de un atentat terorist [9].

O modalitate pentru care teroriștii folosesc rețelele de socializare constă în recrutarea și în pregătirea viitorilor insurgenți. În urma unor rapoarte s-a

demonstrat faptul că paginile de socializare reprezintă instrumente importante pentru promovarea organizațiilor teroriste [10, p. 76]. Prin intermediul acestora, teroriștii răspândesc anumite mesaje cu scopul de a recruta noi susținători. Astfel, se poate afirma faptul că în prezent, prin intermediul rețelelor de socializare, organizațiile teroriste pot recruta și pregăti cu succes, sub anonimat, noi adepți. Pentru aceasta, teroriștii ajung să apeleze la o tactică care constă în inserarea acțiunilor lor în videoclipuri muzicale sau în desene animate pentru a atrage minorii către acest flagel. Planificarea unor potențiale atacuri poate fi efectuată de către teroriști prin intermediul spațiului virtual. Datorită procesului rapid prin care mesajele sunt transmise și primite, dar și a faptului că identitatea atacatorului este menținută sub anonimat printr-un profil fals sau anumite softuri speciale de criptare, organizațiile teroriste pot planifica, cu ușurință, un potențial atentat

Utilizarea grupărilor teroriste a spațiului virtual reprezintă, în prezent, o certitudine. Datorită expansiunii continue și accentuate a cyber-spațiului, a numărului de utilizatori aflat în permanentă creștere, dar și a timpului petrecut, din ce în ce mai mult, de aceștia pe rețelele de socializare, spațiul virtual este privit de organizațiile teroriste ca un mijloc prin intermediul căruia își pot promova, cu succes și ușurință, scopurile și obiectivele propuse. Diminuarea, stoparea și eliminarea acestui „asalt jihadist” reprezintă pentru structurile de securitate guvernamentale ale statelor o adevărată provocare pe care o vor avea de înfruntat, într-un domeniu în care barierele legate de spațiu și timp au fost eliminate. În aceste momente, acțiunile întreprinse de către teroriști în mediul virtual pot avea repercusiuni grave în mediul real. Structurile de securitate sunt obligate să-și adapteze strategiile de combatere a terorismului la noile arene virtuale prin aplicarea noului tip de război virtual. Monitorizarea permanentă a paginilor web suspicioase reprezintă, în prezent, o prioritate pentru asigurarea securității și siguranței statelor. Războiul virtual dintre organizațiile teroriste și statele care luptă în combaterea acestui flagel internațional se anunță a fi unul vital, dinamic și feroce.

Bibliografie:

1. Bencheci Marcel, „*Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațională*”. Autoreferatul tezei de doctor în științe politice. Chișinău, 2016 – 30 p. http://www.cnaa.md/files/theses/2016/50081/marcel_bencheci_abstract.pdf (vizitat la 27.02.2017)
2. Raluca-Ioana Mocanu, „*Fenomenul terorist. Analiza legislației anti-teroriste române. Studiu comparativ*”. București: Ed. Universul Juridic, 2013. – 73 p.
3. Dumitru Virgil Diaconu, „*Terorismul. Repere juridice și istorice*”. București: Ed. All Beck, 2004. – 108 p.
4. Legea RM cu privire la combaterea terorismului nr.539 din 12.10.2001, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.147-149 din 06.12.2001; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312844> (vizitat la 28.02.2017)

6. James F. Dunnigan, „*Noua amenințare mondială, Cyber-terorismul*”. București: Ed. Curtea Veche, 2010. – 106 p.
7. Griset, S. Mahan, „*Terrorism in Perspective*”. London, New Delhi: Ed. Sage Publication, Thousand Oaks, 2003 – 158 p.
8. Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova „*Asigurarea securității informaționale*”, <http://www.sis.md/ro/asigurarea-securitatii-informationale> (vizitat la 24.02.2017)
9. Cristian Jura, „*Terorismul internațional*”. .București: Ed. All Beck, 2004. – 209 p.
10. <http://abcjuridic.ro/wp-content/uploads/2016/02/Referat-ABC-Juridic.pdf> (vizitat la 27.02.2017)
11. Busuncean T., „*Colaborarea internațională a serviciilor speciale în combaterea terorismului*”. Teză de doctor în politologie. Chișinău, 2013 – 183 p.
12. <http://politeia.org.ro/international/terorism-si-contraterorism-3-terorismul-cibernet/10507/> (vizitat la 01.03.2017)